

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

12 – 3630 / 11
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 2410

датум 31.01.2012

На основу члана 138. став 1. Устава Републике Србије (Сл. Гласник РС бр. 98/06) и чланова 1. став 1. и 31. став 2. Закона о Заштитнику грађана (Сл. Гласник РС бр. 79/05 и 54/07), у поступку контроле законитости и правилности рада Казнено - поправног завода Пожаревац - Забела, Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде, по притужби А.Б., Заштитник грађана

УТВРЂУЈЕ

У Казнено - поправном заводу Пожаревац - Забела повређено је право на психички и физички интегритет А. Б. јер је 24. децембра 2011. године био изложен тортури, којом приликом су му од стране службених лица нанете телесне повреде.

Телесне повреде нанете А. Б. нису евидентирани у службеним евиденцијама, о њима није обавештен управник завода, нити је А. Б. одведен на преглед код лекара, чиме је повређено његово право на здравствену заштиту.

На основу утврђених недостатака у раду, Заштитник грађана Казнено - поправном заводу Пожаревац, упућује следеће

ПРЕПОРУКЕ

Казнено - поправни завод Пожаревац - Забела, ће предузети све расположиве мере у циљу утврђења одговорности службених лица завода за насиље примењено према А. Б., 24. децембра 2011. године, као и за пропуштање евидентирања нанетих телесних повреда, обавештавање управника завода, као и за пропуштање да А. Б. буде одведен на преглед код лекара.

Казнено - поправни завод Пожаревац - Забела, ће у будућем поступању штитити право свих лица лишених слободе на неповредивост психичког и физичког интегритета и предузети све расположиве мере да спречи настанак тортуре или било ког другог облика злостављања.

Казнено - поправни завод Пожаревац - Забела, ће у будућем поступању, евидентирати сваки појединачни случај nanoшења телесних повреда лицима лишеним слободе, о томе без одлагања обавестити управника завода, а повређено лице одмах одвести на преглед код лекара.

Казнено - поправни завод Пожаревац - Забела, обавестиће Заштитника грађана, у року од 60 дана од дана пријема ове препоруке, о поступању по њој.

Разлози:

Заштитнику грађана се притужбом обратио А. Б. и навео да је у VII павиљону Казнено – поправног завода Пожаревац - Забела, изложен противправним радњама од стране службених лица.

Поступајући по притужби, као и информацијама да је притужилац претрпео видне телесне повреде, стручни тим Заштитника грађана, у чијем је саставу био и лекар Доц. др Ђорђе Алимпијевић, у складу са овлашћењима из члана 22. Закона о Заштитнику грађана, дана 27. децембра 2011. године је посетио притужиоца у Казнено – поправном заводу Пожаревац - Забела. Узета је изјава од притужиоца, обављен преглед, извршен увид у службену документацију и прибављене изјаве управника завода и лекара др С. С.

На основу свих изведених радњи утврђено је да је у службеним евиденцијама Казнено - поправног завода Пожаревац - Забела евидентирана примена средстава принуде према осуђеном А. Б. и то дана 22. децембра 2011. године. Увидом у списе предмета који је формиран поводом употребе средстава принуде – физичке силе утврђено је да је поводом овог догађаја поднет извештај бр. .../2011-01 од 22. децембра 2011. године Министарству правде, Управи за извршење кривичних санкција, у коме се између осталог наводи да је примени средства принуде – физичке силе и гумене палице, претходило пружање отпора од осуђеног А. Б. на ходнику, када му је наложено да уђе у собу. Отпор се састојао у томе што се он „ухватио за цеви од грејања и чучнуо“ па је тада дошло до примене гумене палице како би он био враћен у собу.

На основу извештаја лекара др С. С. од 23. децембра 2011. године утврђено је да је А. Б. дана 22. децембра 2011. год. око 12,50 часова доведен од стране службених лица на лекарски преглед због примена мера принуде – физичке снаге и гумене палице. На основу прегледа код осуђеног су констатоване следеће повреде: локално на леђима у пределу обе лопатице присутно више пругастих црвених трака, највећа дужине око 15x5 цм, без отока околног ткива и без прекида континуитета коже. Контролни преглед урађен је дана 23. децембра 2011. год око 09 часова и констатовано је следеће: на леђима у пределу обе лопатице видљиво више пругастих хематома и црвених трака, са једним сливеним крвним подливом у пределу између лопатица ближе левој лопатици, величине око 10x10 цм, без отока локалног ткива и без прекида континуитета коже.

У свом непосредном обраћању тиму Заштитника грађана, А. Б. је навео да је телесне повреде задобио у два временски одвојена догађаја. Наиме, дана 22. децембра 2011. године, у времену између 12 и 13 часова, у ходнику подрумског дела VII павиљона, припадници Службе за обезбеђење су од њега захтевали да скине горњи део одеће, тј. да до појаса остане го. Од њега је тражено да се лицем окрене према зиду, на 30-так сантиметара лако раширених ногу, а да се затим телом лако нагне унапред, да одручи и подигне руке тако да се ослони длановима на зид. У том положају задобио је већи број удараца палицом по горњој половини леђа. Навео је да том приликом није губио свест.

Након овог повређивања, одведен је код лекара у амбуланту. Преглед је извршен у присуству припадника Службе за обезбеђење. Сутрадан, 23. децембра 2011. године исти лекар га је посетио у соби, у VII павиљону и том приликом му је измерио крвни притисак, други преглед није вршен.

Наредног дана, 24. децембра 2011. године имао је посету. По завршетку посете тог дана, у времену између 14 и 15 часова, поново је тучен од стране припадника Службе за

обезбеђење у ходнику подрума VII павиљона испред своје собе. Тада су од њега поново тражили да стане у претходно описани положај, а затим га је више командира тукло – ударило палицама по рукама, леђима, задњици и задњим странама ногу. Након тога, када је био леђима окренут ка зиду, задобио је неколико удараца песницама у пределу главе, а један од припадника Службе за обезбеђење га је ударио отвореним дланом преко левог уха. Истог момента осетио је бол, а затим му је кренула крв из уха. Наводи да не чује на лево ухо. Након догађаја од 24. децембра 2011. године није вођен код лекара, нити га је лекар обилазио у његовој соби. Наводи да је сам себи ставио мало папира у лево ухо из кога му је цурила крв.

На основу непосредног налаза и мишљења члана стручног тима Заштитника грађана Доц. др Ђорђа Алимпијевића, експерта признатог од стране стручне јавности, сталног судског вештака форензичке струке, члана Европског комитета за превенцију мучења, утврђено је да је А. Б. у периоду од 22. децембра до 24. децембра 2011. године претрпео следеће повреде:

1. У чеоном пределу са десне стране, у нивоу чеоне кврге, у промеру око 1x1цм, кожа је дискретно крвљу подливена, модрикастољубичаста.
2. У десном подочном и јагодичном пределу, у промеру око 4x2цм, кожа је дискретно отечена, бледомодрикаста.
3. У пределу спољашњег краја леве обрве и спољашњег угла међукапачног отвора левог ока, те спољашње половине доњег капка левог ока, у промеру око 5x3цм, кожа је крвљу подливена бледо зеленкастожућкаста.
4. На унутрашњој страни леве ушне шкољке, у промеру око 2,5x2цм, као у левом заушном пределу, у промеру око 3x2цм, кожа је крвљу подливена, љубичастозеленкаста и местимично жућкаста. Лева ушна шкољка је лако отечена. Кожа у унутрашњости леве ушне шкољке је замрљана сасушеним тамноцрвеним садржајем, а у спољашњем ушном ходнику налази се смотуљак папира који је на делу који је видљив местимично замазан сасушеним тамноцрвеним садржајем; приликом прегледа овај смотуљак није вађен.
5. У пределу леђа обострано, нешто интензивније у левој половини, захватајући натплећне, плећне и потплећне пределе, као и средишњи леђни предео, кожа је интензивно крвљу подливена модрољубичаста, отечена, на додир чвршћа. У континуитету са овом површином, у оба натплећна предела, те на горњим и предњим странама рамена, оба наткључна предела у спољашњој и средњој трећини, као и у левом кључњачином и поткључном пределу, у спољашњем делу, кожа је крвљу подливена, љубичастозеленкаста, лако отечена. У континуитету са претходно описаним променама у пределу левог рамена, настављајући се на леву надлактицу готово целом површином, са изузетком предела пазушне јаме и горње половине унутрашње стране, као и доње трећине њене предње стране, кожа је интензивно крвљу подливена модрољубичаста, отечена, на додир чвршћа. У континуитету са претходно описаним, захватајући унутрашњи део левог лакта, кожа је интензивно крвљу подливена модрољубичаста, отечена, на додир чвршћа. У континуитету са претходно описаним променама у пределу десног рамена, настављајући се на десну надлактицу и то њену задњу и спољашњу страну, те мањим делом на унутрашњу страну према задњој страни, целом дужином надлактице све до спољашње стране десног лакта, кожа је интензивно крвљу подливена модрољубичаста, отечена, на додир чвршћа.

6. У пределу леве подлактице, на надланеној страни, у горњој и средњој трећини, захватајући и њену дланену страну, у лактичној половини, у промеру око 22x13 цм, кожа је крвљу подливена, модрикастољубичаста.
7. У средишњем делу десног бочног прсног предела, овално, у промеру око 13x5 цм, кожа је крвљу подливена модрикастољубичаста.
8. У доњој половини левог бочног прсног предела и у горњем делу левог бочног трбушног предела кожа је на површини величине две мушке шаке крвљу подливена, модрикастољубичаста, те на истој овој површини, на три места, међусобно приближно паралелно, попречно, пругасто, у промеру на два места по око 6x2цм, те на једном месту испод тога у промеру око око 5x3цм, интензивније крвљу подливена, модрољубичаста.
9. У левом седалном пределу, по средини, пругасто, водоравно, у промеру око 14x5 цм, нешто шире према пределу левог кука, кожа је крвљу подливена, модрољубичаста. У десном седалном пределу, у унутрашњој половини, у истом нивоу као претходно описано, попречно, пругасто, у промеру око 6x2цм, кожа је крвљу подливена, модрољубичаста.
10. На задњој страни леве натколенице, у горњој трећини, према упоље, попречно, пругасто, у промеру око 5x1цм, кожа је крвљу подливена, бледомодрикаста.
11. На задњој страни леве натколенице, у средњој трећини, према унутра, неправилно овално, у промеру око 6x4цм, кожа је крвљу подливена, модрикастољубичаста.
12. На задњој страни леве натколенице, у доњој трећини, по средини и према упоље, неправилно овално, у промеру око 7x2цм, делом разливено, кожа је крвљу подливена, модрикастољубичаста.
13. На задњој страни десне натколенице, у средњој трећини, у истом нивоу као и повреда на левој натколеници, описана под тачком 11., неправилно овално, у промеру око 20x8цм, кожа је крвљу подливена, модрикастољубичаста.
14. На задњој страни десне потколенице, непосредно испод затколене јаме, у промеру око 6x2цм, кожа је крвљу подливена, модрикастољубичаста.
15. На задњој страни десне потколенице, у нивоу споја горње и средње трећине, овално, у промеру око 16x12цм, кожа је крвљу подливена, модрикастољубичаста.
16. Прегледом слузокоже усана и десни, као и вежњача нису констатоване повреде, а сем претходно описаних, друге спољашње повреде нису констатоване.

Изјашњавајући се о механизму настанка повреда Доц др Ђорђе Алимпијевић је навео да је до повређивања А.Б. дошло у два временска периода, и то пре првог лекарског прегледа који је обавио заводски лекар дана 22. децембра 2011. године, као и након контролног прегледа овог лекара од 23. децембра 2011. године. На овакав закључак упућује број и опсежност констатованих постојећих повреда у поређењу са повредама из лекарског налаза од 22. децембра 2011. године, као и изглед и пребојавање појединих повреда, посебно боја крвних подлива у пределу рамена и наткључно - кључним пределима у односу на пребојеност осталих крвних подлива.

Изглед и карактер повреда упућује на закључак да су исте могле настати као последица вишекратног дејства тупине механичког оруђа, могуће гумене палице, а да је накнадно, услед разливања и напредовања процеса зацељења дошло до измене изгледа повреда.

Повреда у пределу леве ушне шкољке и у левом заушном пределу, у склопу које је могуће дошло до повреде бубне опне, могла је настати најмање једнократним дејством тупине, ударом шире површине, могуће дланом или надланицом преко левог уха. Уколико се установи да је у склопу ове повреде дошло до настанка расцепа бубне опне, иста повреда би представљала тешку телесну повреду.

Остале повреде у пределу лица могле су настати вишекратним дејством тупине механичког оруђа, могуће ударцима шаком.

Изглед, распоред, локализација и друге карактеристике констатованих повреда у пределу трупа, горњих и доњих удова, упућују на закључак да су исте могле настати у положају повређивања који описује А. Б.

Заводски лекар је изјавио да су постојеће повреде на дан посете стручног тима вишеструко већег обима од повреда које је он уочио током лекарског прегледа обављеног 22. децембра 2011. године, а које је описао у свом лекарском извештају сачињеном тог дана.

Заштитник грађана је на основу налаза Доц др. Ђорђа Алемпијевића, извештаја заводског лекара од 22. децембра 2011. године, као и његове напред описане изјаве, закључио да бројност и тежина повреда које је задобио А. Б. несумњиво указују на чињеницу да је он након 22. децембра 2011. године, када је евидентирана примена средстава принуде – физичке силе и гумене палице и након обављеног лекарског прегледа 23. децембра 2011. године, поново био изложен телесном повређивању.

Врста и начин повређивања А. Б. несумњиво упућују на закључак да је приликом nanoшења телесних повреда коришћена гумена палица, те да су телесне повреде нанете од стране припадника Службе за обезбеђење. Сходно свим претходно утврђеним чињеницама, поклоњено је поверење наводу А. Б. да су му телесне повреде нанете 24. децембра 2011. године.

На основу изјава управника завода, заводског лекара и увида у службене евиденције, Заштитник грађана је утврдио да телесне повреде А. Б које су настале 24. децембра 2011. године уопште нису евидентирани у службеним евиденцијама, да о томе није обавештен управник завода, нити да је тим поводом А. Б. одведен на лекарски преглед.

Устав Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 98/2006) у члану 25. прописује да је физички и психички интегритет неповредив, а у члану 28. прописује да се према лицу лишеном слободе мора поступати човечно и с уважавањем достојанства његове личности.

Чл. 127. став 2. Закона о извршењу кривичних санкција („Сл. Гласник РС“ број 85/2005 и 72/2009 и 31/11) прописује да се у циљу одржавања реда и безбедности у заводу, према осуђеном могу применити само оне мере за одржавање реда и безбедности које су утврђене овим законом и прописима донетим на основу овог закона и само у мери у којој је то неопходно. Чланом 130. истог закона прописано је да непосредно након примене мере принуде, изузев мере везивања, је обавезан лекарски преглед осуђеног према коме је мера примењена и који се понавља између дванаестог и двадесетчетвртог сата од примене мере. Писмени извештај службе обезбеђења и извештаји о обављеним лекарским прегледима достављају се управнику без одлагања. Извештај лекара садржи и наводе лица према коме је мера принуде примењена о начину настанка повреда и мишљење лекара о повезаности примењене мере и насталих повреда. Управник завода обавештава директора Управе о употреби мера принуде и прослеђује извештаје у року од 24 сата од времена примене мере принуде.

Конвенција против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака, ("Службени листу СФРЈ - Међународни уговори", бр. 9/91 од 2.8.1991. године) дефинише "тортуру" као сваки акт којим се једном лицу намерно наносе бол или тешке физичке или менталне патње у циљу добијања од њега или неког трећег лица обавештења или признања или његовог кажњавања за дело које је то или неко треће лице извршило или за чије извршење је осумњичено, застрашивања тог лица или вршења притиска на њега или застрашивања или вршења притиска на неко треће лице или из било којег другог разлога заснованог на било ком облику дискриминације ако тај бол или те патње наноси службено лице или било које друго лице које делује у службеном својству или на његов подстицај или са његовим изричитим или прећутним пристанком. Тај израз се не односи на бол или патње које су резултат искључиво законитих санкција, неодвојивих од тих санкција или које те санкције проузрокују.

Чланом 2. наведене Конвенције предвиђено је да свака држава чланица предузима законске, административне, судске и друге ефикасне мере како би спречила извршење аката тортуре на територији под њеном јурисдикцијом. Члановима 12, 13. и 14. Конвенције предвиђено је да се свака држава чланица стара да њени надлежни органи неодложно изврше непристрасну истрагу сваки пут када постоје оправдани разлози да се посумња да је акт тортуре извршен на територији под њеном јурисдикцијом. Свака држава чланица обезбеђује сваком лицу које тврди да је било подложно тортури на некој територији под њеном јурисдикцијом право да се жали надлежним органима сопствене државе која ће неодложно и непристрасно испитати случај.

Одредбом 64.1 Европских затворских правила прописано је да затворско особље никада неће користити силу против затвореника изузев у случајевима самоодбране или покушаја бекства или активног или пасивног физичког отпора законитом наређењу и увек само као последњу меру.

Обавеза је свих надлежних органа да се у свом раду придржавају Устава, закона и међународних прописа и правила, као и да лицима који се налазе на издржавању казне затвора у потпуности обезбеде остваривање права која им припадају. Свако другачије поступање без обзира на разлоге којима се орган руководи, доводи до директног кршења права и основ је за утврђивање одговорности надлежног органа.

Наношење телесних повреда осуђеном А. Б. од стране припадника службе обезбеђења дана 24. децембра 2011. године у VII павиљону Казнено - поправног завода Пожаревац - Забела представља акт тортуре и довео је до повреде психичког и физичког интегритета лица лишеног слободе.

Околност да телесне повреде нанете А. Б. нису евидентирани у службеним евиденцијама, нити да је о њима обавештен управник завода, представља незаконито и неправилно поступање. Осим тога, тиме што након повређивања А. Б. није одведен на преглед код лекара, поверљено је његово право на здравствену заштиту.

Ради отклањања утврђених пропуста у раду, Казнено - поправни завод Пожаревац - Забела, ће предузети све расположиве мере у циљу утврђења одговорности службених лица завода за насиље примењено према А. Б. 24. децембра 2011. године, као и за пропуштање евидентирања нанетих телесних повреда, обавештавање управника завода, као и за пропуштање да А.Б. буде одведен на преглед код лекара.

Казнено - поправни завод Пожаревац - Забела ће у циљу спречавања понављања појаве тортуре или било ког другог облика злостављања у заводу предузети све расположиве мере за заштиту, на који начин остварити право свих лица лишених слободе на неповредивост њиховог психичког и физичког интегритета.

Казнено - поправни завод Пожаревац - Забела, ће у будућем поступању, евидентирати сваки појединачни случај настанка телесних повреда лицима лишеним слободе, о томе без одлагања обавестити управника завода, а повређено лице одмах одвести на преглед код лекара.

Након утврђивања свих релевантних чињеница, Заштитник грађана је применом члана 31. став 2. Закона о Заштитнику грађана утврдио недостатак и упутио препоруку Казнено -поправном заводу Пожаревац – Забела.

ЗАМЕНИК ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Милош Јанковић